

הוצאה בשבת לשם קבלת החיסון

ו' טבת תשפ"א

כבוד יקירי הרה"ג
ר' יאיר זיכי שליט"א
הרב הראשי קהילת ניס, צרפת

הנני במענה קצר לשאלתו משום נחיצות הענין.

במה ששמע בשמי שהתרת את קבלת החיסון בשבת, ושאל מכיון שצריך להגיע למקום שבו נותנים את החיסונים עם תעודת זהות וניירת אם מותר לשאת אותם, מכיון שאין עירוב בעירכס.

באמת לא התרתי בזה אלא אמירה לנכרי שהתירו לצורך חולה שאין בו סכנה (שו"ע סימן שכ"ח סעיף י"ז), ואף זאת רק לחולים וזקנים שאם ידבקו במחלה סכנתם גדולה, או לרופאים שחיי אחרים תלויים בהם ואף הם נמצאים בסיכון גבוה כאשר הם מטפלים בחולים שאפשר שנושאים נגיף זה, ולא לשאר אינשי דעלמא. ואף לאלה לא התרתי אלא במקום שאם לא יתחסנו בשבת לא יוכלו להתחסן אלא לאחר זמן לא ידוע, ולא במי שבידו לדחות את החיסון עד לאחר השבת.

וכעין שאלתו דמר גם נשאלתי מאחינו שבערי איטליה, שלפי תקנות הרשויות כל היוצא לרה"ר בתקופה זו צריך תעודה מזהה ומסמך שמאשר לאן פניו מועדות, וההולכים לבית הכנסת צריכים אישור מהקהילה שהם חברים בקהילה ובבית הכנסת, האם מותר לצאת לרה"ר ולשאת תעודות אלה כלאח"י, או שמא אסור לצאת לרה"ר עם תעודות אלה ויתפללו בביתם.

ורבני הקהילות חוששים שאם יאלצו לסגור את בתי הכנסיות ויפסקו לבני הקהילה להתפלל בבית, רבים מבאי שערי בית הכנסת יתנתקו ממקום חיותם הרוחנית, מכיון שרבים אינם מן המדקדקים במצוות וכל הקשר שלהם לתורה ויהדות אינו אלא מהתפילות והחוויות של שבת בקהילה להם ולילדיהם.

והשאלה כפולה ומכופלת, האם מותר לשאת תעודות אלה לצורך קבלת החיסון או לצורך תפלה בבית הכנסת.

ושאלה זו כבר עלתה על שלחנם של גדולי ישראל לפני כמאה שנה.

בשו"ת מהרי"ש ענגיל (ח"ג סימן מ"ג) דן במקום שלפי החוק חייב כל אדם לשאת תעודה מזהה ואם ימצא ללא תעודה זו יאסף לבית הסוהר האם מותר לשאת תעודה זו בשבת כלאחר יד או חייבים להסתגר בביתם, וכתב להקל לשאת תעודות אלה כלאח"י כגון בכובעו וכדו', וכתב דהוי תלת דרבנן:

א. כיון שאין בזמנינו רה"ר דאורייתא כמ"ש הרמ"א (סי' שמ"ו סי' ג' וסי' שני"ז סי' ג'). וכך דעת

הט"ז (שמ"ה סי' י') והמג"א (שם סי' ז').

ב. כלאח"י אין בו איסור אלא מדרבנן.

ג. כיון שאין לו ענין בנשיאת התעודה אלא להינצל מן העונש הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. ושוב דן בשאלה זו בתשובה נוספת (ח"ז סימן ב') שם השיב למי שטען כנגדו דלא הוי מלאכה שאין צריכה לגופה ועמד על דעתו שאכן הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה.

וגם בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"ב סימן ס"ז) דן בשאלה זו ואף הוא כתב כדברי מהר"ש דהוי תלת דרבנן, וכתב יסוד כללי דתלת דרבנן הוי כהיתר ממש, וציין כך בשם שו"ת חתם סופר ח"ו סימן כ"ו, אמנם לא מצאתי שם כדבריו, וכנראה שכוונתו למה שכתב החתם סופר שם סי' כ"ד. ועיין עוד בשו"ת קול מבשר (ח"א סימן ע"ט) וכ"ה בשמירת שבת כהלכתה (פרק י"ח סכ"ב), עיי"ש. אך נראה לכאורה דלרווחא דמילתא כתבו דהוי תלת דרבנן, דהלא אף בשבות דשבות איתא בשו"ע (סימן ש"ז ס"ה) דמותר במקום מצוה או צורך גדול ואף במקום קצת חולי, ולא בעינן בזה תלת דרבנן.

ואפשר דנקטו דאין זה נחשב צורך מצוה כיון שיכול להתפלל אף ביחידות, וגם לא הוי צורך גדול. ואפשר אף שחששו דשמא לא נאמרה קולא זו אלא באמירה לנכרי ולא בשבות דשבות שלא עיי אמירה לנכרי.

אך כבר דנתי בשאלה זו במק"א, ולענ"ד יש להקל בשעה"ד בשבות דשבות אף ללא אמלי"נ במקום מצוה או לצורך גדול וחולי.

ולגבי מש"כ דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כבר הבאתי במנחת אשר (שבת סימן פ"א אות ב') שדעת רבים מן הפוסקים שאכן נקטו דכל כה"ג הו"ל משאצ"ג אף שאני לכשעצמי פקפקתי בזה, מ"מ בטלה דעתי.

ולענין שבות דשבות בצורך גדול פקפק המגן אברהם (סימן ש"ז סק"ז) כיצד להגדיר צורך גדול, אך מ"מ בהפסד מרובה אף המג"א הקל בזה. והמשנה ברורה בשער הציון (שם ס"ק כ"ד) כתב להקל במקום צערא דגופא, עיי"ש.

ומ"מ נראה דבמקום צורך גדול יש להקל בזה.

ועיין עוד בשו"ת ארץ צבי (ח"א סימן ס"א) שנשאל עיי בני ישראל החיים סמוך לגבול שבין מדינות פולין וצ'כיה ואי אפשר לעבור את הגבול ללא דרכון, ובכל דבריו לא נגע כלל בכל הנ"ל לא בהלכה דשבות ולא בתלת דרבנן, ולא דן אלא בשאלה אם הנושא תעודה בתוך בגדו הוי כלאח"י או לא, ותימה היא.

ומ"מ נראה להלכה דאם מדובר בצורך לקבל חיסון למי שמותר לו לקבל חיסון בשבת (כמבואר לעיל) יש להקל בשבות דשבות, דאף לצורך קצת חולי התירו, וכשיש חשש הידבקות במחלה שיש בה סכנה לא גרע מקצת חולי.

ולצורך תפלה בבית הכנסת, אם מדובר בשבת אחת או שתים צ"ע אם יש להקל, אבל אם מדובר בזמן בלתי מוגבל, ובפרט כאשר מדובר בערעור והיחלשות של הקהילה, וירידה רוחנית לחברי הקהילה, הוי כמקום מצוה וצורך גדול, ויש להקל כיון דהוי תלת דרבנן, כמבואר.

כך נראה לענ"ד להלכה, ויה"ר שלא ניכשל בדבר הלכה.

קצאתי במקום שאמרו להאריך, ודי לחכימא ברמיזא.

אשר וייס

